

V A S S Z É C S E N Y I

MÚLTIDÉZŐ

I V . É V F O L Y A M , 2 0 1 4 . M I N D E N S Z E N T E K H A V A

KÉPKOMMENTÁROK (20)

Mi soha nem voltunk bortermő vidék, borászati célú szőlőtermesztéssel csak néhány bátrabb gazda foglalkozott. Az Ebergényieknek a zalai birtokukon, Ebergényben volt komoly szőlőültetvényük, ahonnan évente szekéren, hordókban

hozták Szécsenybe az évi borszükségletük. A Káptalannak a Hegyháton voltak szőlőültetvényeik, a lipárti uradalom is innét szerezte be borkészleteit, elsősorban az aratási időben. A szüreti multságoknak, szüreti felvonulásoknak ennek ellenére

a két háború közt már bizonyíthatóan élő hagyománya volt a faluban. A szüreti felvonulás nem kapcsolódik jeles naphoz, illetve mindig Szent Mihály napja utáni októberi szombat délután rendezték meg, egyfajta őszi farsang, vidám alakoskodás.

Ifjú legényeknek, lányoknak szinte kötelességük volt részt venni rajta, de a tekintélyes középkorúak sem vetették meg ezen a vidám napot. A felvonulások koreográfiája az évtizedek alatt mit sem változott, csupán a mezőgazdasági kultúra gépesítése miatt a felvonulások összképe „motorizálódott”. (Képek: Szüretizők az Ószögben, a régi szécsenyi plébánia mellett, a feldíszített spenitéren, a régi művelődési ház előtt, népviseletbe öltözött lányok várják a szüretizőket. A Széchenyi utcában, nemzeti lobogóval, parádés kocsin, a legfiatalabbak a Széchenyi utcában, a felvirágozott spenitéren, Gombkötő Sándor és Anita. Az országúton és a lipárti keresztnél.)

ELFELEDETT HÍRESSÉGEINK

Tallózva a múltban érdekes dolgokra bukkanhatunk. Ez a rovat, ami most indul, elfeledett személyiségeket fog megidézni, akik valamilyen kapcsolatban voltak falunkkal. Első fényképünk Szerdahelyi Ferenc kúriai bírót, az egykori kőszegi járásbíró elnökét ábrázolja. 1869-ben született Szécsenyben. Elemi iskoláit is itt végezte, majd a szombathelyi premontrei főgimnáziumban érettségizett 1886-ban. Pályáját főügyészségi gyakornokként kezdte Szombathelyen 1892-ben, de a következő évben már Szentgotthárdon volt aljegyző. Később visszakérült Szombathelyre törvényszéki aljegyzőnek, majd Sümegen lett bíró-helyettes. 1904-ben már Enyingen járásbíró. (Az Enyingi Török család után másodszor kerül Szécseny és Enying egy lapra a történelem során.) 1911-től a kőszegi járásbíró elnökévé nevezték ki, 1917-ben pedig kúriai bíróvá.

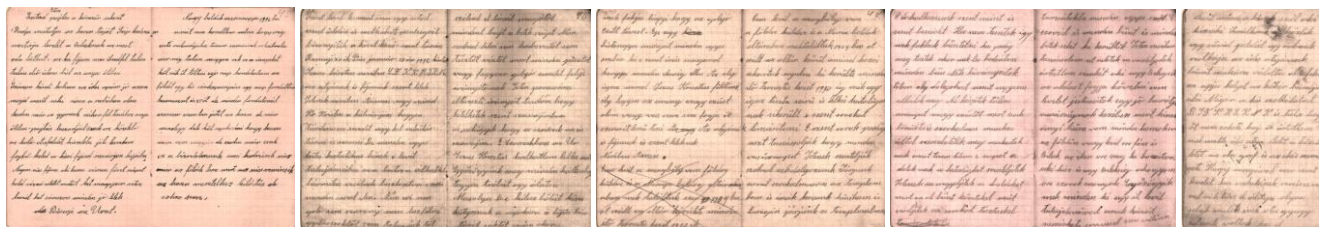

„Mint bíró, s mint a járásbíró vezetője, a legnagyobb tiszteletet váltotta ki azoktól, akik működését figyelemmel kísérték. Mindig a tiszta igazság keresés volt az ideálja, amelyhez hű maradt minden vonatkozásban. A kommunizmus alatt az a sors jutott osztályrészül neki is, ami igen sok magyar férfinak, aki hangot mert adni magyar nemzeti érzetének. A kommunisták Kőszegen letartóztatták és fogságának keserveit még azzal is tetézték, hogy tudomására hozták halálos ítéletét, amit azonban, nála sem tudtak végrehajtani.” Közhivatalai mellett híres volt a társadalmi és egyesületi életben betöltött funkcióiról és emberbaráti jócselekedeteiről. A következő fényképen idős Lődör Jenőt, a szombathelyi Ipartestület elnökét láthatjuk. 1870-ben született a Zala megyei Bats községben. Iskoláit Szécsenyben végezte. Tanoncéveit Szombathelyen járta ki, majd 17 évesen Bécsben kezdte meg festősegéd pályáját. 1897-ben tért vissza a megyeszékhelyre, hogy katonai szolgálatait teljesítse. 1900-ban önállósította magát. 1909-ben az iparkamara ösztöndíjából Münchenben, Berlinben, Hamburgban volt tanulmányúton. Az I. Világháború kitörése után 1915-ben vonult be ismét katonának, 38 hónapot teljesített frontszolgálaton Oroszországban és Olaszországban. 1922-ben választották meg a szombathelyi ipartestület elnökévé, 1928-ban új iparos-székházat épített a városnak. Városi képviselő is volt, valamint tagja volt az iskolaszékek és más társadalmi egyesületek, az Országos Kézműves Testület társelnöke is volt. Fia, ifjú Lődör Jenő híres festőművésszé vált, aki 1945-ben Szombathely alpolgármestereként, oroszlánrészt vállalt a város háborús kárainak helyreállításában. Az ellipszis alakú fénykép Czippott Géza evangélikus lelkészt ábrázolja, aki a falu híres szülöttének, Szkok Iván festőművésznak volt a nagyapja. (Igen megint egy festőművész leszármazott.) Czippott Géza a ma Szlovéniához tartozó Mártonhelyen született 1882. augusztus 31-én. Középkola tanulmányait a soproni líceumban végezte el, 1901-ben tett itt érettségi vizsgát. Majd ugyanitt folytatott teológia tanulmányokat. 1905-ig Celldömölkön, Gyurácz Ferenc evangélikus lelkész mellett dolgozott. Innét Vadosfára került, itt egy évig volt káplán. (A vadosfai templomot a Szécsenyt is birtokló Török család építette.) 1909-ben Pápán volt segédlelkész, majd Szentgotthárdra került, ahol ő építette az evangélikus templomot 1912-ben. (Itt született 1912-ben Anna nevű leánya, Szkok Iván festőművész édesanyja.) Ugyanitt kultúrházat is épített, Ráabafüzesen pedig új iskolát és tanítói lakást. Itt indította el a „Harangszó” és a „Lelki pásztor” című folyóiratokat. Az I. Világháború alatt „Csendes órák” címmel katonai imakönyvet írt 1915-ben. 1929. február 24-én a szombathelyi lelkésszé nevezték ki, azonban fiatalon, 48 évesen bekövetkezett halála miatt sokáig nem tudta betölteni ezt a posztot. Özvegye és családja 7 évre rá költözött Lipártra, miután 1937. február 6-án Czippott Anna és ifj. Szkok Andor házasságot kötött. A Rákosi korszakban a családi tulajdonaik államosítása után az őket ért atrocitások miatt el kellett menekülniük a faluból. A negyedik fénykép Dr. Lenk Rezső, egykori körorvosunkat ábrázolja, aki 1886-ban született Szombathelyen. A premontrei gimnáziumban, 1904-ben érettségizett. Orvosi diplomát Budapesten szerzett, az I. Világháborúban szerb, orosz és román fronton szolgált, mint csapatorvos. 1913-28 között a Szombathelyi Gyermekmenhely segédorvosa is volt, 1925-től nevezték ki vasszécsenyi körorvosnak. 1934-ben a lipárti Stöger vendéglő jégvermének kiásásakor kb. másfél méter mélységben emberi csontokat találtak. Dr. Lenk Rezsőt hívták ki, aki az előkerült csontokat és sírmellékleteket a Nemzeti Múzeumba szállította, ahol állítólag avar temetőnek határozták meg azokat. (A középkori Milek falurész temetőjére áshattak rá, ami azt jelenti, hogy Mileki avar eredetű település volt.) Az utolsó fénykép Langhammer Jenő vasvári jegyzőt ábrázolja, aki a Fehér megyei Abán született 1897-ben. A család a múlt század elején költözött Szécsenybe, tehát feltételezhetően az utolsó elemis éveket Langhammer Jenő már a szécsenyi iskolában járta ki. A középkolát már Szombathelyen végezte, itt érettségizett 1915-ben. Az I. Világháborúba kitörése után, 1916-ban hívták be katonának, 26 hónapot az orosz harctéren teljesített szolgálatot. A harctéren tanúsított magatartásáért katonai érdemkereszttel, ezüst vitézségi éremmel, és Károly-csapatkereszttel tüntették ki, mint hadnagy szerelt le. 1919-ben belépett a Nemzeti Hadseregbe, 1921-ig hadnagyként szolgált Szombathelyen. Ez után közigazgatási gyakornokként dolgozott itt a faluban, közben elvégezte a közigazgatási tanfolyamot Szombathelyen, 1922-ben vasvári segédjegyzővé, 1928-ban jegyzővé nevezték ki. Ebben az évbe vette el feleségül Székely Ilonát. „A polgári fronton éppoly hűséggel szolgál a hazának, mint a harctéren szolgált, míg a kötelesség odaállította.” A negyvenes évek elején, Mindszentyhez hasonlóan, magyarosította a nevét Abayra. Vasváron hivatali munkája mellett megalapozta az ottani helytörténeti múzeum gyűjteményét. 1948-ban

vasszécsenyi körjegyzőnek nevezték ki. 1949-ben politikai funkciót is vállalt, Ő volt a Magyar Dolgozók Pártjának helyi titkára. 1954-ben hunyt el Szombathelyen. (Bátyja volt a mártíromságáért tisztelt dr. Abai Imre áldozópapnak.)

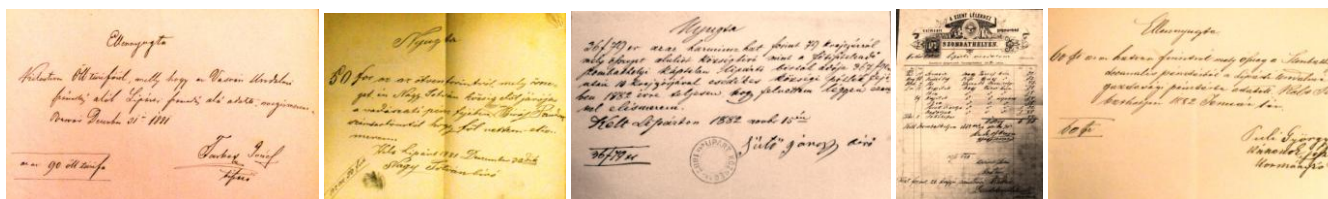
CSEKÉSZ ISTVÁN I. VILÁGHÁBORÚS NAPLÓJA (3)

„Vers – Látod pajtás a könezőr sekerét – Rudja mutatja az hazo táját Szép kedvese most írja levelét a csilaknak az most oda láthat, az kis fíjaim mos ébrendfel talán tudán első álomból az anyja ölében Szászor kérdi holvan az édes jó azon majd mesél neki sépen a szobában olan kedves már az gyermek mikor feltérdel az anya ölében – pajtás huzodjál csak ere közeleb az kolo otofelDET kivakta job les nekemfogló keled a kicsi fíjad nevárjón hijába Negem nics fíjam aki haza várna fírit szánót hald vézző sötétet mutat kit magyar vitiz beszél kit sánczon jó lilek Dicsérje az Urat.” „ Nagy boldok aszonnajpa 1916-ban - amit nem kondoltam volna hogy míg esztis rabondijban töcsem nemis írok sokatrula mert még tudám nagyon sok ez ünepeket köl mék it tölteni egis nap hordokatom az földet egy kis sárkaparipán egy nap fordultam harmincat és 25-öt de minden fordulónál ezerszer eszembe jutot az haza de már mindegy bele köl nyukodni hogy hazá inen nem megyünk de szoha már csak ez a bizodal munk semi kedvünk nics már az filák hozmert nics szerencsék az hazá menetelhez kilátás de soha nem.” „Szent levél E szent írács egy utvil szent áldás és szolkálat szentségrül bizonyíték a követ kező szent tanács. Roman XII-ik Pius január 18-án 1912 kiírta Jézus kisztus nevében L.F.K.K.H.L.K.N. az atyának és fíjunak szent lélek Istenek nevében Ámen ugy mind Kristus a kálváriján hegyen türelmesen szenvedet ugy kel nekünkis túrni és szenveni De minden egyes hítes katolikus kinek e levél tulajdonában van bátran álhat ki bármilen vesélnék biztositva van minden veszil elen. Nem éri sem goló sem szurony nem lesz félni gyilkosoktól sem tolvajoktól. Szólval el kicsit magától mindent bajt és beteksziget Nem szabad félni sem háborutól sem tűztől víztől mert minden pisztol vagy fegyver golyó amelet feléje irányítanak Isten parancsára eltéveszti irányát tudom hogy kitelketek szent szavaimban de nehígyik hogy ez szavak az én szavaim. E szavakban az Úr Jézus Krisztus halhatlan lelke szól Győzőgyünk meg minden ki ... tegyen tródatégy álaton Mocsolya be kilencz betűt kősze kutyának a nyakára és lőjön bár távol soktúl vajon akor” „Ezen levél a menyéből van a földre küldve és a Mária boldok

oltáralan mektaláltuk 1904-ben ot szált az oltár körül amind hozá akartak nyulni ki kerülte minden ilő teremtes kezét 1907 ig mék egy igaz tiszta szívű és lelkű katalikusnak sikerült a szent sorokat lemásítani E szent sorok pedig aszt tanácsolják hogy minden vasárnapot Istenek szenteljük szolval nekoldozunk Járvunk szoval szorkalmasan az templomba és imik kozunk hüsikesen és buzgón járunk a templomban és halkaszunk szent misét és szent beszédet. Hol nem tesztek így mek foklak büntetni ha pedig meg tesétekakor mek les bocsátva minden bűn Nek kivinyatok tölem oly dolgokat amit ugysem alhalok meg Ne kérjetek tölem aranyat vagy ezüstöt mert csak bücsületes és szorkalmas munka által szerezhetitek meg makatoknak azert teremtetem e napot a doloknak a hetediket szenteljétek Istenek ne irigyeljétek a boltokot mert azal bünt követekel azért viseljete az sorokat tisztesekele tarcsátokbe minden egyes szavát és minden bünt és minden betekséget ki kerültök Isten nevében tanácsolom est nektek ne vadoljatok ártatlan szenkit aki ugy cseleksik az áldást fogja követni ezen levelet jutasatok egy jó barátja ... kezében mert kinek anyi bűne van mind a homokszem az földön vagy levél az fán és csilak az éken az meg les bocsátva neki hisz és ugy cseleksig ahogyan az szorok mondjak Győzőgyik mek minden ki egy il levél tulajdonosával vanak közöt nemírheti semvel sem vilám” „ elevel mindenkinek szól aki hisz aki Imádkozik tiközlik egy rövid példát egy rabnak szolkája az édes atyának bűnét makára válolta aláféküt az apja helyet az hóhér bárdja alá Mígor a kis szolgálatot BITKHLKKNK és tudá hogy őt nem érhetibaj őh ártatlan megszentéte édes atya életét és böcsületét az ata grof és az ekés személzete Hogy magával ezen szent levelet ha valakinek veszése van ezel röktön elalítya olyan sebek melek évek ota gyugyulnak voltak ha el...”

A SZÁMLÁK VILÁGA (3)

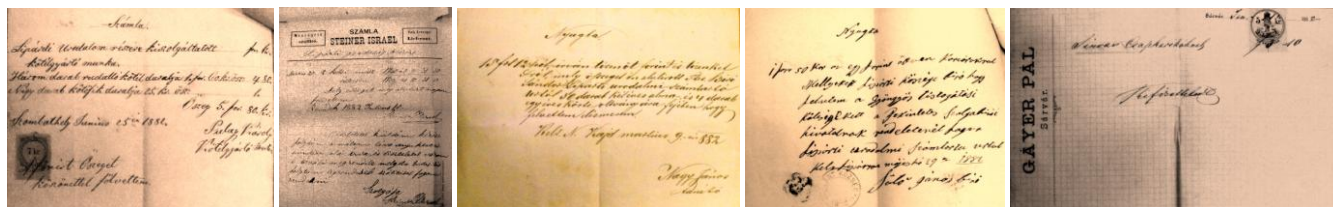

Folytassuk a kutakodást a régi számlák világában, ezúttal 1881 és 1885 között. Ebben a számban szinte kivétel nélkül mind a Káptalan lipárti uradalmának a számlái következnek. Már csak azért is fontos mindez, mivel a mai településünkön semmi sem emlékeztet erre a jelentősnek tekinthető múltbéli kötődésre. Az Ebergényiekről kastélyok vannak elnevezve és utca is de a Káptalanról nem lehetett sem teret, sem utcát elnevezni, az előző két önkormányzati ciklusban a testület többször is leszavazta ezt a képviselői kezdeményezést. 90 öl tűzifáról tudósít az első számla, Farkas József lipárti tisztartó aláírásával

1881-ből. Nagy István lipárti bíró elismervénye 50 forint vadászati pénzről ugyanebből az évből. (A nyugtán a régi lipárti pecsét is látható.) 1882-ben már Sütő János volt a bíró, a következő elismervényen már az ő aláírása látható, mindkét (a régi és az új) falupeccséttel, a Gyöngyös medrének tisztításáról állítatott ki a számla. Ekkortól használta a község az új pecsétjét. 36 forint 79 krajcár községi pótlék befizetését tanúsítja a következő nyugta, szintén Sütő János bíró aláírásával. A Szent Lélekhez címzett szombathelyi gyógyszerár fejléces számlája a lipárti uradalom számára 1882 évből. Puli György kanonok (a lipárti templom későbbi felújítója) 60 forintos ellennyugtája ugyanebből az évből. (Puli György érdeme a 19. század végi lipárti templom külső és belső renoválása.) Egy 1881-es nyugta Nagy István bíró aláírásával. Kajcsos Ferenc nagykajdi bognármester

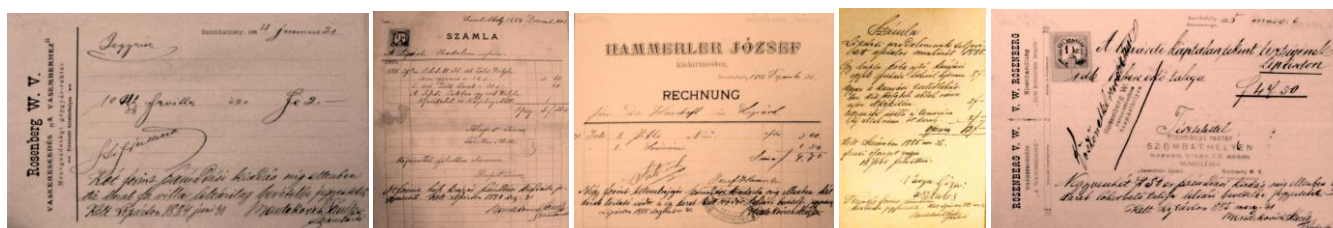
számlája. Zsigmond Imre lipárti kántortanító nyugtája 40 forintról. (Zsigmond Imre volt a lipárti iskola első kántortanítója.) 1882. április 24-éről. Könczöl István rumi plébános nyugtája 64 forintról, melyet Bíró Sándor lipárti számtartótól vett fel. (A számlából kiderül, hogy egyházi körökben milyen kiterjedt kapcsolatai voltak a lipárti uradalomnak.) Sütő János lipárti bíró nyugtája, mindkét falupeccséttel. Pulay Károly szombathelyi kötélgyártó mester számlája 1882. június 25-éről. Steiner Israel rohonci mészégető számlája a lipárti uradalom részére. Nagy János nagykajdi tanító nyugtája 4 db egyéves körteoltványról, melyet a lipárti uradalomból vásárolt. Gayer Pál sárvári kereskedő fejléces számlája. Kis István kenézi bíró ellennyugtája

5 forint vadászati haszonbérrel. (A nyugtán Kenéz pecsétje is látható.) Ismét Kajcsos Ferenc nagykajdi bognármester számlája 5 taligakerékről és 8 szekérrékről a lipárti káptalani uradalom számára. Holcheim Károly szombathelyi ácsmester és fakereskedő előre nyomtatott számlája a lipárti uradalom számára 1882. november 10-éről. (Holcheim Károly ebben az időben

Szécsenyben is dolgozott.) Brenner János szombathelyi építész fejléces számlája. (Brenner János mind a káptalani uradalomnak, mind az iskolának, mind a lipárti templomnak sokat dolgozott. A káptalannak szinte udvari építésének számított. A lipárti és kányási uradalmi építkezések mind a nevéhez kötődnek.) Sütő János lipárti bíró kétpecsétes nyugtája a Gyöngyösre készült híd munkálatairól. (59 forint 10 koronáról szól a nyugta.) A szombathelyi Rosenberg vaskereskedés számlája 1884-ből. A szombathelyi Herfort János fazekas és kályhás mester számlája. A szécsenyi Varga Géza asztalosmester számlája. Ismét a szombathelyi Rosenberg vaskereskedés fejléces számlája 1885-ből. A szombathelyi Hammerler József kádármester fejléces és pecsétes számlája 1885 év végéről.

A következő szám tartalmából: Képkommentárok (21), A számlák világa (4), Festett örökségünk, Ebergényi Viktor válópere.